Taxa poştală plătită în numerar
conf. aprobării Nr. 36474/1941

15 Lei

GAZETA TRANSILVANIEI

PROPRIETARĂ: ASOCIAŢIUNEA „ASTRA" BRAŞOV
Apare de două ori pe săptămână prin îngrijirea Marelui comitet de redacţie.
Atelierele tipografiei „Astra" Tf. 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG RIDICAT LA 1838
GH. BARIŢIU ŞI SFINŢIT DE LUPTELE PURTATE SUB CUTELE LUI DE ATAŢIA URMAŞI, ÎN FRUNTE CU MUREŞENII

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA BRAŞOV.
B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 Tf. 1513
Abonamentul anual lei ... Autorităţi şi Societăţi lei
Anunţuri şi reclame după tarif.

Nr. 64 Înreg. Trib. Braşov S. II No. 6. II. 71/942 Sâmbătă 16 Decemvrie 1944 Anul 107

Muncitorii nu-s de vină

de

V. Eranisce

Declaraţiile făcute presei de d. general N. Rădescu, preşedintele consiliului de miniştri, au fost primite de întreaga ţară cu o vădită satisfacţie. In hotărîtele cuvinte ale d-lui prim ministru vibrează conştiinţa neamului care ţine cu orice preţ să salveze, printr'un regim de ordine şi legalitate, patrimoniul naţional, scăpat ca prin minune din marginea prăpastiei. Dacă mulţumită actului de curaj al M. S. Regelui Mihai I şi al înţelepţilor săi sfetnici, ţara a fost, în ultima clipă, întoarsă din drumul ce o ducea la o prăbuşire sigură, ameninţată fiind însăşi existenţa ţării, nu este îngăduit astăzi ca prin acte de dizordine şi anarhie internă noi să primejduim viaţa statului, atât de scumpă cucerită şi plătită.

Declaraţiile primului ministru au dat asigurări şi nădejdi celor dornici de mai bine, dar în acelaşi timp au servit de avertisment pescuitorilor în apă tulbure.

Indemnul la muncă şi ordine adresat muncitorilor, patetic prin viziunea clară a unei situaţii — remediabilă astăzi, dar pierdută mâne dacă se vor continua agitaţiile sterpe — constitue o piatră de hotar în frământările noastre interne.

Ne apropiem de clipa decisivă. Sau întronăm un regim democratic legal prin respectul libertăţilor individuale şi al aşezărilor orânduite, sau dăm totul peste cap, şi ţară, şi ordine, şi lege supunându-ne unei dictaturi a teroarei.

De ace a, primul ministru s'a adresat cu încredere şi în acelaşi timp cu energie muncitorilor.

Dar nu muncitorii sunt de vină de agitaţiile de astăzi. Nu ei sunt aceia care le provoacă. Cunoaştem cu toţii pe muncitorul român. Venit de curând din lumea satului, cu doina pe buze şi cu demnia în suflet, sau ridicat din lumea oraşelor prin muncă aspră şi privaţiuni fără număr, muncitorul român este un element creator al ţării. In fabrici, uzine şi şantiere el îşi macină, odată cu materialul preţios pe care-l prelucră, propria-i sănătate, propria lui vieţă. Subt ploerul bombelor ucigaşe, pe arşiţă sau ger, el creează, mereu creează condiţiile de traiu ale colectivităţii.

Vieţa lui este o datorie aspră. Munca lui o continuă dăruire. Muncitorul este puntea de argint ce leagă coborîşurile pământului de visurile cerului. Cele mai îndrăsneţe născociri ale minţii el le preschimbă în fapte. El formează o parte integrantă din ţara aceasta pe care am zămislit-o cu toţii, prin suferinţă. El are moşi şi strămoşi prinşi în zidurile aşezărilor de astăzi, cimentate cu sânge şi oase de înaintaşi.

Este greşit să învinovăţim pe muncitori de actualele frământări. Nu muncitorii sunt de vină. Ei n'au putut să se schimbe. Nu s'au putut preface în duşmanii ţării lor.

Dacă vrem să găsim pe vinovaţi, trebue să înlăturăm culisele, să căutăm pe regisorii actualelor nelinişti.

Ii vom descoperi. Puţini la număr faţă de masele în numele cărora vorbesc.

Arareori Români. Niciodată adevăraţi muncitori. Oameni care au încercat de toate, care n'au izbutit nimic; care ştiu tot ce este în soare şi în lună dar n'au ştiut niciodată ce înseamnă sfânta muncă de fiecare zi. Aceştia pornesc astăzi mişcări în numele muncitorilor români. Toţi falitii, toţi naufragiaţii vieţii, sunt masca democraţiei încearcă să instaureze cea mai urgisită tiranie: teroarea bunului plac.

Nu muncitorii sunt de vină. Ei trudesc pe şantiere, în fabrici şi în uzine şi făuresc plumbul, pe care otrava agitatorilor îl îndreaptă spre plepturile lor descoperite.

Mă 'nscriu în „Madosz"*)

de

Ion Colan

Scrisoare deschisă d-lui preşedinte al Madosz'-ului, filiala din România.

Domnule Preşedinte,

Subsemnatul, de profesiune recentă „bandit", fioros mânuitor de revolvere şi depozitarul unui mare număr de milioane câştigate din îndeletnicirea de mai sus într'un interval de timp pe care nimeni nu l-ar putea preciza, vă rog să binevoiţi a admite înscrierea mea în organizaţia ce cu onoare conduceţi.

Motivele care mă determină să fac acest act politic sunt multe de tot. Imi permit să enumăr câteva, fiindcă aşa am văzut că fac toţi când se înscriu într'o grupare.

*

Mai întâi, Domnule Preşedinte, nu-mi mai prieşte calitatea de român.

Ştiţi, eu n'am fost totdeauna „bandit" sau „porc", cum îmi zic unii azi.

Nuuu!

Până mai acum de curând eram un funcţionar oarecare, la o societate oarecare, redactorul unei gazete oarecare şi trăiam dintr'o leafă oarecare.

Mă bucuram chiar de-o oarecare trecere pe uliţa mea, plus câţiva prieteni devotaţi din uliţele vecine.

Şi, de bine de rău, trăiam, cu oarecari speranţe pe care le târ cu mine numai dela vârsta de 14 ani, fiindcă tata, fie iertat, după câte ştiu eu, n'a prea avut milioane să-mi pună la dispoziţie pentru înghesuiala în vieaţă, aşa că până am terminat ceva şcoală nu s'ar putea spune c'a fost chiar floare la ureche.

De douăzeci şi opt de ani mi-acăt vieaţa de toate nădejdile, dar fie că sunt puţintel la minte, fie că m'am sgâit prea mult la stele, din partea averii materiale, mobile şi imobile, n'am făcut nicio brânză.

M'am luat după vorba Bibliei, ca să-mi fac averi în ceruri, de pe urma cărora, ştiţi şi dumneavoastră, nu se trăieşte chiar bine. De altfel am făcut aceasta şi ca să trag pe sfoară fiscul, impozitele fiind imposibil de suportat dintr'o leafă oarecare, când ai familie cu doi copii, plus servitoare (ştiţi dumneavoastră cum sunt servitoarele!). Chiar şi aşa, de multe ori micile mizerii nu le alinam decât cu câte-o grijanie, rostită zilnic pe un ton nişel mai ridicat la adresa vieţii.

De muncit, ce să vă spun, m'am spetit. Din pricina asta, pe semne, n'am reuşit să pun niscaiva osânză pe mine, măcar, zău cruce, nu mi-ar strica ceva împliniri pe la coaste, că pun mâna pe ele ca pe dinţii dela greblă.

Mari isprăvi în lumea asta n'am făcut.

Grăunţele, câte-am strâns, le am semănat tot în ogorul părinţilor ăştia de valahi, că, ziceam, mi-ajung spicele rămase pe câmp după legatul snopilor, trăind vara ca vrabia, iar iarna din firimituri, ca piţigoiul.

De murit, — numai ce e drept — n'am murit, măcar îmi venea, câteodată, să-mi pun ghiara în gât, tot ca piţigoiul când e ger tare.

Nici măcar îndemn la furat n'am avut, fiindcă „cine fură azi un ou, mâne fură un bou"; or, mie ouăle îmi fac rău — aşa zice doctorul Căliman, medicul meu curant, (pe gratis, săracul!) — iar cu boul n'aveam ce face, deoarece pământ n'am nici de-o cinstită groapă, de-ar fi să se întâmple o nenorocire ca aceasta.

Rău nu ştiu să fi făcut nimănuia, cu voia mea, iar de-am făcut, m'o ierta Dumnezeu, că eu ce să mai zic?

Aşa mă ştiu.

De-o bucată de vreme încoace, însă, nu ştiu ce dracu s'a întâmplat, că rumânii mei nu mai încap de mine. Nici de mine, nici de alţii. *Porc* m'au făcut, *bandit* m'au făcut, *canalie* şi *bestie* m'au făcut. Ba, cică, aş avea şi o groază de milioane.

*) „Manesz" Continuare în pagina 6-a

Un sfat pentru Evrei

de

dr. N. Căliman

N'am fost niciodată antisemit. Nici de convingere, nici de modă şi nici de poruncă. Am rămas mereu şi faţă de Evrei, ca şi faţă de alte naţionalităţi la omenia, nu a mea, ci a poporului român. Omenia care vede în fiecare om pe omul şi cinsteşte numai atâta, cât îi este cinstea fiecăruia.

Am văzut totdeauna în Evrei un popor ca oricare altul. Nu mai ales, cum se zice, că s'ar spune în cărţile lor. Un popor necăjit care vrea şi el să trăiască. Singurul popor în lume, care nu-şi poate trăi vieaţa în ţară proprie şi este nevoit să-şi tragă necazurile împrăştiat în toate colţurile lumii, amestecat aproape cu toate popoarele.

Nu este uşor să rezişti ca popor în condiţiile în care Evreii au fost nevoiţi să-şi ducă vieaţa. Ei au rezistat totuşi. Lupta i-a călit şi le-a întărit rezistenţa. Le-a ascuţit anumite aptitudini, şi le-a dat în mână anumite arme, proprii ale lor. Aşa au putut trece peste toate încercările. Azi, în România, răsuflă şi ei uşurati.

Azi pot să-şi continue din nou vieaţa. Pot să-şi vadă din nou de necazurile lor. Pot să trăiască în deplină libertate. Pot să-şi ceară toate drepturile pe care le aduce pe lume fiecare om deodată cu naşterea sa. Pot să-şi pună în interesul lor toate aptitudinile cu care i-a dăruit Dumnezeu. Pot să facă totul pentru întărirea şi ridicarea neamului lor evreesc.

Un singur lucru nu pot face şi nu li-l putem admite Evreilor. *Să vrea să fie conducători ai neamului românesc.* Conducători ai lor, cât vreau, dar ai neamului românesc, niciodată. Acest lucru nu li-l putem admite subt niciun motiv. Nu le admitem acest lucru nu numai lor, dar niciunui alt neam, fie el cât de mare şi de puternic, numească-se el englez, francez, american sau oricum. Neamul românesc poate fi şi vrea

Continuare în pagina 6-a

BCU Cluj / Central University Library Cluj

INSTANTANEE

Ceremonii regale

In vremile acestea, când noroadele întregei lumi sunt răscolite, oameni ce poate n'au părăsit niciodată colțul de sat unde s'au născut și au îmbătrânit, pribegesc acum pe la răscruci de drumuri, în orașe și țări străine. Soarta, de altfel, nu pârtinește pe nimeni. Chiar și acei ce se credeau cu rădăcini puternice înfipte în glia țării lor, oameni ce-au condus popoare, regi care au jonglat cu sceptrul sunt împrăștiați astăzi ca făina orbului în toate părțile lumii.

Glorie, putere, sunt cuvinte seci care nu mai înseamnă nimic. De aceea, întorcând într'o zi paginile unei reviste de pe vremuri, am simțit suavul parfum fin și discret ce-l emană florile uscate. Am călătorit cu gândul în anii aceia buni când pacea, liniștea și siguranța se împleteau ca niște flori de aur în vieața oamenilor. Am citit anume descrierea amănunțită a îmbrăcămintei ce regele George IV al Angliei avea s'o poarte la încoronarea sa.

Altădată poate nu m'ar fi interesat, dar astăzi, când molitile și-au făcut cuib cald în faldurile atâtor purpure regale, descrierea de mai jos îmi amintește — cum am spus — timpurile dumnezeești când zilele erau la fel, cea de astăzi ca și cea de mâne și nicio radiere rece nu scutura crengile înflorite ale sufletului. Intr'o astfel de vreme prielnică și-a așezat pe cap coroana regele George IV al Angliei

In calitate de cap al celei mai tradiționale țări, suveranul englez a suportat cu răbdare complicata toaletă care adeseori trebue să fi apăsat greu umerii celor care o purtară.

Aceasta consta dintr'o manta deschisă, dalmatica numită, din brocat de aur combinat cu purpură; supertunica, o haină strânsă pe corp, cu mânecile netede, dintr'un brocat de aur foarte gros, cu o agrafă de aur de care atârna sabla regală; armilla, un fel de mâneci, din același material ca și tunica largi și lungi, legate deasupra cotului și dedesubt cu panglici. Columbium sindonis, o haină usoară din batist alb, bogat împodobită cu dantele de Bruxelles pe care regele o aruncă pe sine după ungere. Cizmele sunt ca și supertunica din aceeași stofă, căptușite cu taffet. Sandalele din piele cafenie cu tocurile roșii. Pintenii mari de aur sunt cu multă artă lucrați.

Ampel, un mic vultur de aur stând pe un piedestal cu aripile întinse, de asemenea un obiect foarte prețios. Din ciocul lui întredeschis picură mirul. Linguriița ungerii lucrată din aur fin și împodobită cu patru mari mărgăritare e cel mai vechiu obiect și foarte prețios, folosit la aceste ceremonii.

Scaunul Sf-tului Eduard e de asemenea foarte vechiu, construit din lemn masiv și pictat în diferite colori. A servit pe vremuri la încoronarea regilor scoțieni. Eduard I l-a adus în țară în anul 1296, după ce mai întâi l-a trântit în capul lui Iohn Ballel, regele de pe atunci al Scoției.

Din ziua aceea scaunul a rămas la Westminster unde se păstrează și acum, nelipsit fiind la toate încoronările de regi și regine ce s'au perindat în cursul veacurilor.

Ecat. Pitiș

O degradare

de **Lia Busuioceanu**

Începutul stagiunii de spectacole al acestui an ne-a rezervat o surpriză dureroasă: sala Reduta, singura sală potrivită pentru concerte a Brașovului, a fost închinată Molochului modern al sălilor de spectacole, cinematograful. Și închinată cu atâta devoțiune, încât nu se poate face nicio abatere, cedându-se măcar din când în când, cu o retribuție potrivită, pentru astfel de spectacole.

Iată-ne dar în perspectivă să petrecem o iarnă fără altă muzică decât aceea pe care ne-o putem procura din undele mai darnice ale văzduhului. Și aceasta tocmai acum când sala Reduta fusese în sfârșit înzestrată cu un pian de concert care ne îndreptățea să sperăm un an bogat în manifestații muzicale.

Ne 'ntrebăm cum s'a putut îngădui o asemenea faptă menită să dăuneze nivelului cultural al orașului?

Va fi având și cinematograful rostul și meritele lui, dar el nu poate înlocui în niciun caz alte genuri de manifestații artistice. Cinematograful răspunde în largă măsură unei cerințe nu tocmai onorabile a veacului nostru. Minimum de efort, se chiamă această cerință preconizată de toți aceia care în literatură preferă romanul polițist, în muzică tam-tamul orchestrelor de jazz, în arte plastice fotografia și în spectacole cinematograful.

Amatorii de filme sunt fără 'nfoială mai numeroși decât amatorii de concerte — din păcate — dar nu acesta e criteriul după care trebue să se conducă cei chemați să gospodărească un oraș. Săli de cinematograf avem destule în Brașov, am zice chiar prea multe, judecând după numărul obișnuit al spectatorilor. Ce nevoie era să se mai deschidă unul și la Reduta? Ar fi fost datoria autorităților să apere interesele culturale ale orașului.

O artă mecanizată, cum este cinematograful, n'are neapărată nevoie de săli speciale. Dacă filmul e bun, lumea se duce oriunde să-l vadă, căci pelicula se reproduce identic în fața unor fotolii de catifea sau a unor primitive bănci de lemn. Imaginile ecranului nu suferă din pricina unor săli prost încălzite, cu acustică defectuoasă, cu scaune și dușumele scârțâitoare. Muzicanții însă au absolută nevoie de ambianța prielnică a sălii în care se produc. Sensibilitatea lor e în contact direct cu atmosfera înconjurătoare și orice impresie primită din afară le poate influența în bine sau în rău dispoziția sufletească, determinând astfel soarta concertului.

Avem în țară orașe mai mici decât Brașovul, care se mândresc cu teatre comunale și săli de concert civilizate. Aici nu s'a gândit nimeni la așa ceva deși se găsesc și printre Brașoveni destui amatori de manifestații artistice mai multe decât filmele de cinematograf. Pentru aceștia și pentru cei ce, cu timpul, s'ar lăsa convertiți la adevărata artă, autoritățile orașului erau datoare să scutească Brașovul de degradarea pe care o constitue transformarea sălii Reduta numai în cinematograf.

Cu puțină bunăvoință nici azi n'ar fi prea târziu să se dea Cezarului ce al Cezarului, dar și Muzelor cee al lor.

Cărți, ziare și reviste

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vestul. Timișoara 1944. Nr. 3149 (Noemvrie)

D-l Zeno Vancea ne anunță că noul ziar maghiar *„Szabad szó"* (Cuvântul liber) apărut la Timișoara (probabil în locul lui *„Dély Hirlap"*), a publicat un articol în care afirmă că este chiar un secol *„de când noi"* (dumnealor, Ungurii) *eram nădejdea și lumina popoarelor în lupta de eliberare de subt tirania austro-germană".*

Părăsiți, ba chiar singuri — continuă Szabad szó — *„am rămas pe câmpul de luptă în acea furtună a revoluției din 1848—49.*

„In adevăr — spune ziarul Vestul — *nu se poate contesta Ungurilor că au luptat cu vigoare la 1848, în special contra lui Avram Iancu, eroul național al poporului român".*

Voința Banatului. Timișoara 1944. Nr. 43 (Oct.).

D-l Ion Frumosul, în articolul: *„De ce nu se citește la sate"* spune că prima cauză ar fi scumpetea anumitor cărți de care ar avea nevoie țăranul. Cere astfel cât mai multe ediții populare ale cărților de literatură bună și potrivită pentru el precum și ale celor de popularizare științifică dar *„nu tratând cultura inului în 300 de pagini"* ci dând numai sfaturile teoretice și practice pe scurt și strict necesare.

I. S. D.

PREDICI ÎN PUSTIU

Lupta cu tine însuți

Lupta aceasta are enormul avantaj că, pe de o parte îți corectează zi de zi câte o greșală a ta, apropiindu-te tot mai mult de desăvârșire, scopul suprem al vieții fiind desăvârșirea și nu fericirea, pe de altă parte ocupându-te de tine mai mult decât de alții, nu mai ai timp să vezi numai la alții, paiul și bârna, iar în ochii tăi, să n'o vezi.

Mă gândesc cu compătimire la toți acești nenorociți inconștienți, care fac spumă la gură de răutate și venin, găsind la alții vini imaginare și nu-și văd sărmanii de ei propriile lor cusururi. Nu știu și n'au de unde să știe, că nu citesc nici istorie, nici Biblie, nici filosofie, că cine samănă vânt culege furtună, cine scoate sabia, de sabie va pieri, cine sapă groapa unui nevinovat, cade singur într'ânsa. Se reped ca lupii flămânzi la carnea aruncată pe livadă și nu știu că ea este otrăvită de legile impecabile și pe veci neschimbătoare ale lui Dumnezeu. Nu citesc în patima și ura lor fără de margini, nici în cartea vieții, căci ar vedea clar trăind o epocă nespus de bogată în evenimente istorice, că toți au avut răsplata faptelor lor și dacă această răsplată a omului drept și corect n'a venit înainte de moarte, ea s'a manifestat după moarte prin recunoștința și închinarea unui popor întreg.

Tu improști pe alții cu noroiu, și-i acuzi că au 4 5 case, dar habar n'ai de muncă constantă, răbdătoare și cinstită de 12 ore pe zi; tu te miri că din leafa ta n'ai putut să agoniseşti măcar atât, ca să-ți faci o căsuță a ta, măcar un mobilier pentru o cameră, dar nu ti-ai făcut niciodată socoteala; cât ai cheltuit pe tutun și beutură? Te plângi că n'ai nicio haină cumsecade pe tine, dar habar n'ai cum se îngrijește o haină, ca să fie cât mai multă vreme în stare bună. Tu invidiezi pe cel ridicat deasupra ta, dar nu ai tremurat niciând înaintea examenelor și nu știi ce înseamnă nopțile pierdute deasupra cărților de studii, căci tu când ai pierdut nopți, le-ai pierdut cu prietenii la beutură sau la cărți de joc. Supraveghere a eului tău propriu, continuă stăpânire la mânie, înseamnă cap plecat deasupra registrelor, târziu în noapte, când toate sgomotele au încetat.

Dacă ai lupta cu tine însuți să vezi ce greu e a avea un sever program de muncă, a-ți împărți timpul așa ca să ai cel puțin o oră mișcare'n liber, singur cu gândurile tale, să-ți împlinești complet datoria ta, așa ca să pui tot sufletul în ea, să vezi atunci cât de puțin timp ți-ar rămânea să înjuri și să critici pe alții. *Lupta cu tine însuți e cea mai nobilă luptă și cea mai folositoare și pentru tine, și pentru țara ta. Indivizii tari, luptând cu ei înșiși, constitue tăria unui neam și a unei țări, nu răii și flecarii.*

Dr. M. Suciu-Sibianu

Foiletonul „GAZETEI TRANSILVANIEI"

Factorii transilvani ai Unirii

Extras din Analele Academiei de Inalte Studii Comerciale și Industriale Regele Mihai I Cluj-Brașov, 1940—1943.

Institutul de Arte Grafice „Astra"-Brașov p. 175

de **Henrieta Cocea**

— Fine —

Rolul băncilor românești în pregătirea Unirii

D-l prof. S. Cioranu aduce, prin studiul d-sale, importante date privitoare la organizațiile de credit la noi, la Unguri și Sași, sistemul după care au fost alcătuite, forma lor juridică și scopurile ce le urmăreau.

După desființarea iobăgiei Românii înființează bănci serioase care le aduc prosperare economică și stârnesc protestele presei maghiare. Citând dintr'o conferință a d-lui prof. Gârbacea, d-l prof. Cioranu ne spune că organizația economică n'a fost neglijată în concepția lui Șaguna.

Se înfățișează activitatea dascălului Visarion Roman, înființătorul primei cooperative de credit la Rășinari și a altor cooperative în jud. Sibiu. La Sibiu conduce Banca „Albina" înființată tot de el. Se dă o atenție specială acestei bănci: statute, operațiuni, activitate. Autorul ne lămurește asupra caracterului băncilor noastre, elogiază calitățile de organizator ale lui V. Roman, stabilește contribuția adusă la noi în vieața bancară de Partenie Cosma și Iosif Lassai.

Constată apoi ce bănci au mai luat ființă și repartizarea lor pe regiuni în epoca dela 1872—1892, dela 1893—1900 și dela 1901—1914.

Se subliniază importanța băncilor, care prin felul cum și-au înțeles misiunea au devenit instituții de „înaltă utilitate națională", dând și lista „oamenilor de bine" care au luptat în acest sens.

Studiul aduce date deosebit de interesante expuse într'o formă plăcută și accesibilă chiar și celor mai puțini orientați în domeniul bancar, stârnindu-le interesul.

Acțiunea politică în pregătirea Unirii

Este studiul d-lui prof. S. Lupaș în care face la început o discriminare între elementul politic și cel spiritual — precizare binevenită pentru înțelegerea chestiunii în discuție.

D-sa expune în continuare cele ce urmează într'un succint rezumat al nostru. Evenimentele au fost folosite pentru realizarea Unirii (nu ele au stârnit ideea).

Dacă politic nu a putut fi urmărită Unirea, spiritual ideea a fost mereu ținută trează și dacă Unirea n'a figurat în program, aceasta a fost din cauza faptului că nu erau date condițiile.

Delimitează cele două faze prin care a trecut politica noastră în acel timp.

Faza acțiunii politice pentru egala îndreptățire a Românilor din Transilvania

Două trăsături caracterizează această fază: tendința democratică și

Petru Grimm nu mai este

Motto:

„Originalii sunt singurii oameni adevărați". (A. Engström, scriitor și pictor suedez).

Colegul meu de anglistică, profesorul de Engleză dela Universitatea din Sibiu a trecut într'o lume despre care se spune că-i mai bună. Suntem siguri — dacă plecăm dela vieața pe care o ducem zi și noapte azi — că „Petre" cum i se spunea în familie, se găsește într'o lume mai liniștită decât universul acesta așa de universal întors, cum zice Englezul, „upside down", cu fundul în sus, pe românește.

Și cu atât mai bine pentru el. Căci firea lui de boem cerea timp și spațiu pentru ochiul și sufletul lui de contemplativ și de umorist, care de sigur a înțeles înaintea noastră că zâmbetul și râsul sănătos sunt cea mai fericită atitudine ce vine cu putință în fața tragi-comicului vieții.

Cu toată aparența lui de „filosof râzător" Grimm era un harnic cercetător neobosit în vastul domeniu al anglisticei, dar în același timp un strălucit și rar urmaș al școalei umanistice: îl interesa tot ce e frumos și superior uman, fiind antipodul specialistului strâmt așa de inutil uneori și așa de antipatic totdeauna.

Mi-aduc aminte că între puținii „studenți" de l. rusă în Iașul tragic al iernei 1916-17 eram eu și Grimm, care înțelegeam că nu ne puteam lipsi de cunoașterea limbei unui vecin atât de numeros.

Cu moartea lui Grimm dispare un om foarte iubit, un specialist de seamă și un profesor înnăscut de rară calitate.

Intre puținii anglești români el a fost un neobosit deschizător de drumuri.

I. Ol. Ștefanovici-Svensk

La sfat cu Moții

Probleme vechi și noi

Pleci din Turda cu „mocănița" și dacă ai norocul să nu sară de pe șine, într'o oră și jumătate străbați cei 20 Km. până la Buru.

Lași trenul să-și vadă de drum, fiindcă se înoptează până ajunge la Abrud și trecând Arieșul cel sglobiu, te trezești în satul Buru.

O stâncă golașă, la care te uiți mirat din vale și pe ea câteva case de lut învelite cu paie.

Alte câteva case în dreapta șoselei și o cârciumă mare la intrarea în sat.

Ici, colo, pe la câte o poartă, câte un câne și un copil sau moșneag îți dau siguranța că aceste cocioabe sunt locuite. Și fiindcă știi de la geografie că în aceste regiuni locuiesc și streini, pui imediat întrebarea:

— Români or fi nenorociții aceștia care locuesc în acest sat?

— Români — răspunde Ion, un bănățean de vreo 15 ani, care păzește vacile satului.

Văzându-l mai desghețat decât te așteptai, nu-l ierți până nu-ți răspunde la mai multe întrebări.

El, simțind că te interesezi de ei, își dă pălăria pe spate, se proptește în băț și sfios începe a te lămuri.

La început noi am fost pe locuri mai bune, dar Ungurii ne-au tot mânat prin păduri ca să scape de noi de pe pământul bun de semănat. Aici, pe această stâncă, s'au strâns oamenii, săracii, după ce au mai fost slăbiți de persecuție și i-au lăsat pe Unguri pe locurile noastre moștenite din strămoși.

La noi nu e niciun boier, dar în celelalte sate bogate se găsește câte unul.

Oamenii noștri lucrează la păduri, sau fac cărăușie la Turda.

Dar de ce m'ai întrebat dumneata toate acestea, fiindcă au venit de multe ori „domni mari", pe la noi, și ne-au întrebat tot la fel. Ba unii ne-au spus că ne vor duce din nou pe pământurile noastre și au trecut mulți ani de atunci....

Il lași pe Ion, conștient că nu poți să-i promiți nimic și fiindcă tot a-i plecat la drum mai te oprești ba într'un sat, ba în altul și vezi că țara Moților are și gospodării frumoase, vite multe, culturi întinse...

Nu mai trebue să-ți explice nimeni nimic. Îți dai seama că multe sunt ale Ungurilor, iar casele mici, dela marginea satelor, sunt locuite de Români.

In centrul satului trebue să dai și de curtea „baronului", care se mândrește cu cine știe ce piatră cioplită de strămoșii strămoșilor lui.

Te simți între străini, deși Ardealul e din nou al nostru de atâta timp.

Dacă stai puțin însă, vin Românii ca la duhovnic, să-ți spună păsurile lor.

Dela ei afli că toți Ungurii care au fost chemați la recrutare au fugit peste granița și nu li s'au confiscat averile, deși sunt considerați ca dezertori; că au legături cu alți Ungurii de peste granița și că mereu pregătesc primirea honvezilor.

Inimă de piatră să fii și tot te miști de toate acestea, dar ce să faci? Strângi mâna la săteni și o iei la drum. că s'a făcut seară, și „mocănița" nu te așteaptă.

Victor Roman

Cărți, ziare, reviste

Lumina satelor. Sibiu 1944. Nr. 46. Pr. Ion I. Suciu în articolul *„Nădejde dreaptă"* spune că până acum, timp de patru ani am tot strigat din răsputeri *„Vrem Ardealul"*. Azi însă cântăm cu bucurie: *„Avem Ardealul! Il avem întreg așa cum ne-a fost dorul și cum trebue să ne rămână în veci"*.

Curierul Cooperator. București 1944. Nr. 4—11 (Aprilie—Noemvrie).

D-l Ilie G. Marcu-Vuteani, semnează articolul de fond: *„Este orașul Rochdale leagănul cooperației mondiale?"* în care spune că: *„este incontestabil că orășelul Rochdale din Anglia este leagănul cooperației moderne și întreaga lume cooperatistă datorează astăzi pionierilor care au înființat acum 100 de ani prima cooperativă din lume"*.

In articolul *„Situația cooperației românești în Ardealul de Nord"* se spune că *„în timpul celor 4 ani de ocupație maghiară, Românii din Ardealul de Nord, cu toate greutățile puse de Budapesta, au reușit să înființeze circa 373 cooperative de credit, consum etc. și să se afilieze într'o cooperativă centrală subt denumirea „Plugarul" cu sediul la Cluj, subt președenția d-lui prof. Emil Hațieganu.*

Drapelul. Lugoj 1944. Nr. 1, an. I (29 Oct. c.).

Fondat de Dr. Valeriu Branisce în anul 1901, încetat la 3 Iunie 1920, reapare în acest an subt conducerea d-lui *Filaret Barbu.*

Semnează în acest nr. d-nii: *Filaret Barbu* adresându-se cititorilor „Drapelului", *dr. Bîrlea „Ceva despre libertate"*, *Ioan Fonoș „Pentru dinamizarea vieții provinciale"* ș. a.

Dorind ca noul organ politic și cultural să fie la înălțimea celui vechiu, le spunem confraților dela Lugoj: „Cu Dumnezeu înainte, căci „Drapelul țării de azi cere multe jertfe".

I. S. D.

Dojană

de **Lucian Valea**

Ți-i hirea frate strâmbă din născare
Și ești pustiu și gol ca un deșert,
In care bate luna și pe sfert
Răsare din întinsurile amare.

Ți-i cugetul de scorburi și pământ
Și pofta de carat și pietre scumpe;
Mânia ca o ață ți se rupe
Și aspru calci pe legi și jurământ.

Ești scos din văgăuni și bolovani
Sbârlit și rău, mistreț la ultătură
Cu sufletul de sloturi și de bură
Și cu pârjol de vifore prin ani.

Ci eu te 'nfrunt și drept îți stau în față,
Ferească Domnul a ne ispitire
Cu'ndemn pleziș și blesnică rămnire,
Că îți grălesc în limpede povață;

Te leapădă de lume ca de-un câne
Râios și jigărît, crezare dă-mi, —
Adună-ți banul pentru șapte vămi
Cât te umbrește ziua cea de mâne.

Și te păzește lute să-ți închizi
Subt lăcate și chei, în turnuri anii —
Departe de măciucile Satanii
Să nu-i mai roadă negrele omizi.

Și lasă frate, pulberea și praful
De pofte și mărire să se aleagă.
Alasta-i taina vieții și-i întreagă...

. . . . . .

Așa grăi și drept Ieromonahul I...

Vieața Românească

a reapărut, cu Nr. de Noemvrie după o pauză începută la 6 Sept. 1940.

Directori: M. Ralea și D. I. Suchianu.

Din articolul program reținem: „Ca și altădată ne alăturăm luptei dusă de acei care voiesc *omenie, dreptate, libertate*".

Subt aceste trei cuvinte semnăm și noi din toată inima.

I. C.

aspectul social al acțiunii. Acțiunea Românilor nu era îndreptată spre o reformă politică, ci spre una socială.

„In această Repraesentatio Nationis Valachiae — Arătare a Națiunii Române — se insistă asupra faptului că Românii reprezintă elementul etnic cel mai numeros și se cerea egalitatea de drepturi, iar între altele admiterea Românilor în slujbele oficiale, proporțional cu numărul lor; Era deci expresiunea desideratului democratic".

Se dau date istorice și argumente convingătoare prin care vedem că ținta Ungurilor era uniunea Ungariei cu Transilvania.

Aducând elogii lui Șaguna, autorul conclude că: „tendințele acțiunii politice românești în Ardeal, în cursul veacului al XIX-lea au fost democratice și sociale".

Se descrie cum s'a constituit partidul național român din Ardeal, Banat și Ungaria și ce revendicări afirma. „Actul dela Alba-Iulia este și actul politic de rupere de Monarhia Habsburgică" pe lângă „cele două mari deziderate democrație largă și reforme sociale".

Faza acțiunii politice în pregătirea Unirii

Sunt expuse o serie de evenimente în succesiunea lor și legătura avută cu soarta Românilor.

Din lucrarea tratată cu lux de argumente, vervă și competență se poate constata că a existat la neamul nostru democrația de mult — o democrație adevărată și mai ales românească. Expunerea își are actualitatea acum mai mult ca oricând prin conexiunea datelor și înlănțuirea evenimentelor desprinse în mod firesc și prin explicarea lămurită a înfăptuirii României Mari — înfăptuire pusă în lumina adevărului istorico-etno-politic.

Lupta „Asociațiunei" pentru eliberare

D-l prof. Gârbacea precizează adevărul istoric privitor la înființarea „Asociațiunei" pentru literatura română și cultura poporului român, întemeiată în 1861 de Andrei Șaguna, Alexandru Șterca Șuluțiu, T. Cipariu, Gh. Bariț, Cavaler I. Pușcariu etc.

„Ideea înființării „Asociațiunei" a fost lansată de Ioan Cavaler de Pușcariu, iar programul ei a fost fixat de Șaguna".

Se compară textul programului Telegrafului Român cu programul Asociațiunei și se trag concluziile necesare afirmațiilor.

Autorul aduce laude privitoare la felul de organizare al Asociațiunei „instituție națională cu adânci rădăcini în popor".

Se face o paralelă între activitatea Asociațiunei și aceea a societății „Emke" care și-a pierdut forțele în „lucrări sterile de maghiarizare".

Datele inedite ale studiului aduc o importantă contribuție în ansamblul problemei.

Lupta pentru pregătirea Unirii — pe teren religios, educativ, economic, politic — s'a dus cu multă dârzenie de Românii ardeleni, iar jertfa a fost neprecupețită; Insăși această îndârjire dovedește că neamul nostru își are rădăcinile adânc înfipte în pământul transilvan.

Sâmbătă 16 Decemvrie a. c. ora 15.30 la sediul Institutului din Str. N. Iorga 26, se va ține în ciclul comemorării centenarului dela întemeierea primei cooperative din lume, comunicarea d-lui

Asistent *Vasile Pop*

despre:

Posibilitățile actuale ale Cooperației Românești

Comunicarea este urmată de desbateri.

Sunt invitați să participe toți membri Institutului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Alba-Iulia, un oraş oropsit

de **Ion Berciu**

Credem că nu-i niciun oraş în Ţara Românească asupra căruia să nu se fi scris mai mult, mai ales la zile mari, în privinţa căruia să nu se fi făcut mai multe planuri de reconstrucţie, dar pentru care să se fi făcut mai puţin, cu toate repetatele promisiuni ale tuturor vremelnicilor conducători ca Alba-Iulia.

Centru natural al Transilvaniei spre care duc toate drumurile şi cursurile de apă, Alba-Iulia a fost rând pe rând: *puternică aşezare preistorică, bastion militar, economic şi comercial* al Daciei Romane, *izvor* de vieaţă românească în tot cursul Evului Mediu, *reşedinţă fastuoasă* a principilor ardeleni, *loc predestinat* de unde au pornit marile svâcniri ale conştiinţei naţionale şi unde s'au descărcat toate fulgerile asupritorilor, *sanctuar* al Unirii şi al Incoronării primului Rege al tuturor Românilor...

Deşi împrejurimile acestui oraş sunt deosebit de bogate în cereale, vin, fructe, aur şi sare, regiunea fiind compact românească, organic legată de ţinutul Moţilor, trecuta stăpânire maghiară a desarticulat metodic acest centru, creând două noduri de legătură artificială — Teiuşul şi Vinţul de Jos, — şi ridicând la rangul de capitală de judeţ Aiudul. Acest fapt, care a ţinut pe loc şi stăpânirea românească, a determinat soarta Albei-Iulii, ajunsă capitală de judeţ de abia în anul 1929, cu prilejul sărbătoririi unui deceniu dela Unire.

Lipsită de mijloacele materiale propii, ostracizată din pricina oarbelor lupte politice, Alba-Iulia, hrănită din timp în timp cu baloanele de oxigen ale unor fonduri sporadice sau cu goalele promisiuni ale unui început de guvernare, ea a rămas cam tot ceea ce a fost înainte de Unire: un orăşel învechit, înfundat în mlaştinile Mureşului, cu o impunătoare „cetate" militară, cu o catedrală a Incoronării, cu o puternică episcopie catolică — lacomă ventuză şi neobosită oficină a propagandei irredentiste maghiare, aşezate într'o mare de Români — cu câteva edificii culturale, 2—3 străzi cu clădiri mai răsărite, fără canalizare, cu trei cişmele de apă potabilă.....

Puţini au fost cei care au înţeles, cu adevărat, necesitatea imperioasă a ridicării acestui oraş românesc, cu atâtea rezonanţe istorice, cu atâtea posibilităţi naturale şi cu atâtea chemări de viitor.

Edilii municipiului Alba-Iulia n'au recurs niciodată la factorii permanenţi ai vieţii naţionale şi n'au izbutit a înmănunchia toate forţele spirituale locale, de aceea opera lor a fost, dacă nu sterilă, dar submediocră şi lipsită de prevedere şi de fundament solid al unor creaţiuni durabile.

Trebue să recunoaştem că în trecut a lipsit un plan precis şi susţinut pentru întărirea nucleelor româneşti din Transilvania, dintre care Alba-Iulia stă ca o mustrare.

Ce a fost, a trecut.....

Rămâne acum prezentul şi viitorul.

Aci, se înţelege, că nu mai poate fi vorba de formularea unor vaste planuri de reconstrucţie a oraşului Alba Iulia, pe vechea sa vatră de pe platoul Romanilor, grandioasă terasă a Mureşului, dominatoare şi prielnică unei măreţe aşezări urbane, demnă de a rivaliza cu cele mai fermecătoare citadele ale Apusului..

Totuşi ceva se poate face şi pentru Alba-Iulia, la un sfert de veac şi mai bine dela Unire: un început promiţător: *să nu i se ia înapoi tot ce i-a adus nenorocirea ultimilor ani!*

Fostul ţinut Mureş care reamintea vechea Dacie Apulensis, după destiinţare a lăsat unele inspectorate în acest oraş, acum sortite să plece spre Cluj.

Evacuările din toate părţile ţării către acest centru natural au adus multe instituţii de toate felurile, culminând cu ilustra Universitate a Moldovei. Toate aşteaptă să-şi ia sborul spre locurile lor, la fel cu mulţimea evacuaţilor, expulzaţilor şi refugiaţilor, ceea ce este aşa de natural.

Ceva va trebui să rămână însă şi în acest oraş. O nouă înţelegere va fi necesară şi pentru acest sanctuar al neamului românesc.

Un lucru este limpede: nu se va putea face nimic efectiv din Alba Iulia până nu i se vor crea mijloace proprii de desvoltare, ceea ce înseamnă posibilităţi de venituri, fie din stabilirea în acest oraş a centralelor marilor industrii din jurul ei, fie prin găsirea de cei competenţi a altor căi.

Noi am pus în lumină numai necesitatea unui început de ridicare a oraşului sfânt, care trebue să se pregătească de sărbătorirea definitivei Uniri. Ceilalţi factori vor aduce contribuţia lor reală.

———

Cine vrea să ne ajute

o poate face şi dând lucrări spre executare Tipografiei „Astra"-Braşov. Explicăm şi de ce: Atât tipografia, cât şi gazeta sunt proprietatea „Astrei". Există între ele o atât de strânsă interdependenţă, încât în ziua când tipografia nu va avea de lucru nu mai avem din ce plăti lucrătorii secţiei dela gazetă şi nici hârtia.

Dacă marile şi micile întreprinderi româneşti, instituţiile şi particularii înţeleg acest lucru, ne ajută indirect, la editarea „Gazetei Transilvaniei", fiindcă noi alte mijloace de venit nu avem, venitele cinematografului umplând alte goluri.

Nu cerşim lucrări!

E ceasul destul de greu încât să le solicităm demn, aşa cum vrem să ne fie atitudinea în toate.

De vom fi sprijiniţi bine; iar de nu consecinţele nu vor fi trase nu mai de „Gazeta Transilvaniei" şi nici numai de întreprinderea care o susţine, ci de noi toţi.

Am da noi mai multe lămuriri aici, de n'am şti că lumea pricepe şi fără ele despre ce este vorba.

I. C.

Turneele din Capitală

EDIPOS de Sofokles

Tradusă în versuri de Victor Eftimiu

De două reprezentaţii extraordinare a avut parte Braşovul la sfârşitul săptămânii trecute.

Unii dintre protagoniştii (nu toţi cei anunţaţi) Teatrului Naţional din Bucureşti au interpretat celebra şi veşnic actuala tragedie a Regelui Edipos, clădită cu o uimitoare tehnică dramatică de către marele tragedian grec.

Spectacolele s'au dat — ca şi în Capitală — pentru strângerea fondurilor necesare în vederea reclădirii Teatrului Naţional, distrus de bombardamentul năprasnic de după data istorică de 23 August.

Deşi decorurile au rămas undeva pe linia feroviară şi astfel, în locul palatului grandios al Tiranului dela Theba, spectatorii s'au văzut nevoiţi să se mulţumească cu faldurile unor draperii, care — după spusa directorului general — scot mult mai bine în relief costumele interpreţilor, acţiunea în sine nu a avut nimic de pierdut. Cu acelaşi interes palpitant au fost urmărite fazele acestor impetuoase evoluţii dramatice, cu aceeaşi emoţie estetică au fost savurate frumuseţile rare ale acestui text poetic de o înaltă ţinută etică.

Niciun muritor să nu se socotească şi să nu fie socotit de către alţii fericit, atâta timp cât îi este dat să mai trăiască în această vale a plângerii.

Ce ţi-e scris, în frunte ţi e pus. Poţi să fugi de Destin cât vei pofti. Evitându-l, te isbeşti de el cu atât mai sigur. Şi te sdrobeşte fără cruţare.

Iată pe scurt ideea fundamentală din arhicunoscuta tragedie a Regelui Oedip.

Şi ce se potriveşte pentru individ, de ce nu s'ar potrivi şi pentru colectivităţile omeneşti?

Nu ştie nimeni ceasul când norocul ţi se schimbă în nenorocire, când puterea cu care te făleşti, — cuprinzând în inima ei sâmburele viitoarei prăbuşiri — te părăseşte, târându-te în fundul abisului.

In focul acestei tragedii ne am mai curăţit, sâmbăta trecută, inimile. Era şi timpul suprem. De multe luni de zile n'am mai avut prilej să ne lepădăm de cele lumeşti...

L-am urmărit pe d-l P. Vraca, în rolul titular, cu încordată atenţie, admirându-i accentele dramatice în momentele culminante ale spaimei. In schimb, după orbire, jocul său nu ne-a captivat decât parţial. Frumos stilizată a fost interpretarea lui Kreon de către d-l A. Pop Marţian. Profetul Tiresias al d-lui Polizu bun şi el, fapt ce ne-a făcut să uităm lipsa protagonistului I. Manolescu. Nu tot atât de uşor am putut să trecem peste înlocuirea d-nei Marioara Voiculescu, în rolul Reginei Iokasta, prin d na Sozana Ţopa. Şi nici pe corifea a treia, interpretată în Capitală de d-na Qudra Buzescu — despre care au pătruns aprecieri elogioase şi până la noi — nu am fi dorit s'o vedem înlocuită, indiferent prin cine.

Toate acestea ca principiu. Fiindcă dacă o piesă ni se anunţă cu distribuţia din Capitală, apoi ar fi de dorit ca această promisiune să se îndeplinească pe toată linia.

Inţelegem că uneori câteo excepţie se impune prin forţa împrejurărilor.

Oricum, însă, *patru* înlocuiri la un spectacol cam întrece măsura.

Alexandru Clujanu

Diplomat

e cel ce, atunci când ar trebui să se dă la fund, iar când s'ar cuveni stea de-o-parte, se iveşte, socotind se găsesc totdeauna nebuni care scoată castanele din foc şi pentru ti

Iată un fel de-a judeca ce nu-i aparţine.

Braşoveni colaboratori ai lui Iraclie Porumbescu

de **Leca Morariu**
prof. univ.

III

Scrisorile lui Constantin Morariu

Prea Venerabile Domnule Părinte,

Lucrurile de mână, ce le-aţi trimis la Societate, sunt admirate de toţi cei ce le văd. Am fost de faţă când le privia d-l consilieriu Reni, şi D-Sa a constătat[39]) că unele din acelea lucruri, mai ales pălăria cea albă de paie, lucrată de domnişoara Brăilean, scăunelul cel cu 3 picioare şi obiectele esecutate de pălimariu(l)[40]) din Igeşti. „In 4 săptămâni" — zicea d-l Reni — „învăţăceii au făcut frumoasă propăşăre!"

Odaia Societăţii noastre, în care sânt espuse manufacturile dela Cursul P. C. V., e mereu cercetată de ai noştri. Duminica trecută am fost şi eu acolo cu soţia şi cu copiii, ca să le vadă. Soţia îmi zicea că cu mare plăcere ar cumpăra pălăria lucrată de domnişoara Brăilean, dacă ar fi de vândut. Dorinţa asta a soţiei mele m'a adus la idea, că oare, dacă domnişoara Brăilean şi poate şi alte domnişoare ar fi în stare să lucre multe... pălării pentru dame aşa de bune, nu s'ar putea deschide cu timpul o boltă românească, unde să se vândă pentru Românce astfeliu de articule cu preţuri mai scăzute?..

Interesul cel mare al lucrurilor espuse m'a făcut să-i ieu astăzi (tăiarea capului s. Ioan) pe toţi parofienii[41]) şi pe toate parofiencele noastre din biserică după s. liturgie să-i duc pe toţi la Societate, ca să vadă şi el ce s'au lucrat în Frătăuţul-Nou. Se'nţălege că dupăce au văzut rezultatul cu ochii, acuma la mulţi li părea rău că nu m'au ascultat.

Părintele Artenie mi-a istorisit cu multă însufleţâre despre vizita ce V'a făcut-o, părându-i numai rău că s'a întârziat.

D-zeu să Vă dăruiască încă multe... şi sănine zile, căci P. C. V. aţi des his isvorul unei mari fericiri pentru scumpul nostru popor.

. . . . . .

....Vă sărut cu tot respectul mânile, sălut asemenea şi pe Domnişoara Mărioara şi rămân al Domniilor-Voastre

adânc devotat

C. Morariu

Cernăuţi în 10 Sept. 889.[42])

Prea Venerabile Domnule Părin

Eu mă sâmt atât de mic faţă fapta D-Voastre din urmă, adecă cu Cursul cel dătătoriu de viaţă Frătăuţ, încât cred că orice-aş în prinde în viaţa mea[43]), niciodată voi fi în stare să produc un *bine blic*, care să poată sta *în cumpănă* marele, imensul *bine public* produs Inima părintească a Prea Cucerni Voastre. Şi nu esaltez, vorbesc adâncă convingere, bazată[44]) pe re judecată a minţii mele. Căci pe cine aţi făcut P. C. V. *bine? Pentru gul şi atât de nenorocitul nostru po — fundamentul edificiului nostru ţional!*

———

39) Constătat (cu *ă*) — pumnulism!
40) Pălimariu = paracliser.

41) Paro*f*ieni, paro*f*ience (= paro*h*ieni) — iperurbanism!

42) Data *10* Sept. nu prea lămurit s dar scrisoarea se datează dela sine cu: „a (tăiarea capului s. Ioan)".

43) Nu bănuia atunci C. Morariu c înfăptui în Pătrăuţii surghiunului său: Casa cietăţii „Viitorul", Bibliotecă populară, B populară, Concerte, teatru, etc...

44) = bazată!

Pagina Literară

Daravela Muşatelor

de **Vasile V. Sassu**

II

Bun! Va să zică după Voicu...

După Voicu! Pe a mai mare nimeni n'a îndrăsnit s'o ia de nevastă căci se dusese vestea de bunătatea ei până dincolo de hotarele satului şi trecuse şi de Dalghivideaua ţiganilor.

— Măi, mai, da bine le mai şti,.. Noroc! Mai ia un păhărel.

— Noroc! He-heee! Eu le cunosc de mult! Trăia încă Voicu pe atunci. Într'o bună zi mă întâlnesc la cârciuma lui Beşchea, la aceeaşi masă cu câte un pahar de amar înainte. Era necăjit ca vai de el. Din una din alta, s'a apucat să-mi povestească de traiul lui cu Muşatele.

— „Nene Gheorghe, îmi zise, nu mai pot s'o duc până la Drăgaică cu muierile ăstea! Dacă n'aşi mai ieşi din când în când la câte un păhărel de vin, a-şi intra cu zilele în mormânt.

Nu m'am spovedit nimănui până azi. Nici părintelui Giurgiu. Mai dădu un pahar pe lumea ailaltă, ne traserăm la o masă mai din fundul birtului şi începu să-mi depene necazurile lui.

„Nevastă-mea era frumoasă pe atunci. Lumea din sat o privea ca pe o fată cu nume bun, şi purtări alese. O bucată de timp am umblat când la o Muşată când la cealaltă. Mai târziu însă am intrat în vorbă cu cea mai mică. După o vară întreagă de ciorovăieli, m'am hotărît s'o iau de nevastă. Azi degeaba îmi dau cu pumnii în cap. Ehei! Când îmi aduc aminte de vorbele mamei:

„Măi Voicule măi! Mai las-o naibii dragul mamei! Tu nu eşti de Floarea Muşatei şi nici ea de tine". Dar n'am ascultat şi vorbele s'a împlinit după cum mi-a proorocit.

Intr'o toamnă când se întorceau carele dela câmp scârţâind de povară, am intrat cu Floarea de mână în biserică. O bucată de timp am dus-o bine. Asta până a fost sita nouă. Pe urmă, când s'a învechit, gata! Nenorocirea vine pe capul omului nechemată, cum a căzut şi pe mine. Intr'o zi de vară mă dusei de cu zori în câmp să-mi cosesc o brazdă, două de trifoiu. După ce cosi de abia o brazdă, dădui să-mi ascut coasa şi aruncând din întâmplare privirile în zarea drumului, pe cine văd? O văd pe nevastă-mea cum venea sărind ca o căprioară ridicând nori de praf în urmă.

Mi se părea cu voie bună şi când s'a mai apropiat am ieşit în calea ei din brazdă. Nu-mi venea deloc prin minte ce s'o fi întâmplat pe acasă.

— Voicule, îmi zise abia trăgându-şi sufletul, îţi aduc o veste bună. A venit sără-mea Dinica dela Braşov şi zice că mai rămâne la noi că s'a cam săturat de oraş.

— Bine, i-am zis şi am pornit să încep altă brazdă. M'a însoţit până la capul răzorului spunându-mi că de acum n'are să-i mai fie urât când oiu lipsi eu de acasă, apoi a plecat. M'am uitat în urma ei pân' ce s'a pierdut la o cotitură a drumului ce se încolăcea pe după holde. Atunci nene Gheorghe, am simţit parcă o piatră mare aşezându-mi-se pe suflet şi n'am mai avut nici poftă să lucrez.

Seara m'am dus acasă mânând telegarii numai în galop. Nevastă-mea îmi deschise poarta că ştia că sunt eu, după clopoţelul de cioaie dela gâtul murgului care s'auzea cum intram în sat. Mi-a ajutat şi ea la deshămat ca întotdeauna.

După ce mi-am dus caii în grajd, le-am tras nişte ogrinji în iesle să mai ronţăie şi ei, şi cam îngândurat întrai în casă. Nevastă-mea tot îndruga verzi şi uscate dar parcă nici n'o auzeam. Soră-sa Dinica sta boiereşte pe scaunul ăl nou din casa mare.

— Bine te-am găsit cumnate!

— Bine ai venit cumnată, i-am zis. Am trecut apoi la altele mai noi, Vere Gheorghe, n'a trecut multă vreme dela venirea soră-si şi nici nu mi-am mai cunoscut nevasta. M'am tot muncit eu cu mintea să-i dau de căpătâiu dar n'an aflat până târziu.

Intr'o zi o găsesc spoită pe buze cu vopseli dalea de oraş.

— Bine nevastă cine te-a blăsnit aşa? Şti că numai la circ am mai văzut aşa ceva? Soră-sa a sărit cu gura la mine. M'a făcut prost nene Gheorghe în casa mea, că eu nu ştiu cum e moda lumii mai alese şi câte 'n lună şi 'n soare mi-a înşirat. Am tăcut. De atunci însă în fiecare zi ceartă, supărare din cauza asta.

Când eram la câmp, toată ziua îi împuia capul cu tot felul de năravuri dela oraş. Ii spunea că de ce munceşte atât că se trece prea repede, că ea e doamnă că aşa se zice la muieri pe la oraş şi are dreptul la servitoare şi la hodină, că nu e îmbrăcată destul de frumos la anii ei, parcă e o babă în cătrinţele ei ţărăneşti. Când o rugam să-mi ajute ca mai înainte, îmi întorcea vorba îndărăt, spunea că se murdăreşte şi nici nu se clintea. Am blestemat ziua când a călcat soră-sa în casa noastră liniştită. Simţindu-mă aşa de singur în gospodăria mea, m'am apucat de băutură, nu de alta ci aşa ca să-mi mai înşel mintea.

Mi-am zis: Voicule, Voicule, nu ţia rămas decât munca şi crâşma. Astea două ţi-a mai rămas până te-or băga în pământ. Seara când mă întorc dela câmp, sar cu gura la mine ca două câţele. Im fac urechea toacă şi-mi văd de ale mele prin curte şi prin grajd. Până acum le-am tot spus cailor necazul când le dam ovăzul, dar simt că de acum nu mai pot răbda. In seara asta când mă întorc acasă şi or începe iar meliţele la mine, am să pun mâna pe ce-oiu ajunge... Şi „Doamne ajută Voicule", cu Dumnezeu înainte şi cu stânga în păr".

Continuare în pag. 3-a

Rugăciune

Din al nădejdii curcubeu,
Din ieri, din azi, Stăpâne,
Sbucneşte gând spre cerul Tău
Ca aburul cald dintr'o pâne.

Anii de foc durează zid,
Se sparg în cioburi de blid
Punţile trudelor mele
Şi sângele-mi picură 'n stele.

Doamne aruncă-mi un fir
Din sfântul Tău patrafir,
Să mă 'nalţ din lut în tărie
Cântec de ciocârlie.

I. Sassu Ducşoara

Lecţia păunului

Un părinte îşi duse copilul la plimbare prin grădina zoologică, să-i arate feluritele animale şi păsări ciudate din ţările calde. Un păun mare şi frumos îşi umfla penele şi îşi făcea coada rotogol mândrindu-se cu frumuseţea lui. Apoi îşi întoarce ochii spre picioarele sale care, după cât se ştie, sunt cât se poate de urâte. Şi cuprins pare că de ruşine, deodată îşi desumfla penele şi le lasă în jos pentru a-şi acoperi picioarele. Ii trecuse toată fudulia.

— De ce a făcut păunul aşa, tată? — întrebă băiatul.

Părintele prinse prilejul şi dădu copilului următorul răspuns:

— Dragul tatii, ai văzut cum păunul se mândreşte cu cele frumoase ale sale, dar se scârbeşte de cele urâte. Aşa ar trebui să facem şi noi oamenii. Dacă ne place să ne mândrim cu virtuţile şi faptele noastre bune, ar trebui să ne vedem şi pe cele rele şi scârbindu-ne de ele, să nu le mai facem niciodată.

———

Faţărnicia

Mai mulţi prieteni vorbeau despre faţărnicie. Fiecare din cei de faţă îşi dădea cu părerea asupra acestei urîte însuşiri a caracterului omenesc şi căuta să aducă o pildă care să vădească cât mai bine pe omul faţarnic.

Unul zise:

— *Lebăda* îşi ascunde pielea ei cea neagră sub penele ei minunat de albe şi strălucitoare. La fel face şi faţarnicul. Sub un chip frumos şi ales el ascunde un suflet negru.

Un altul adause:

— *Struţul* este o pasăre, care cu toate că are aripi mari, nu poate sbura.

Tot asemenea este şi faţarnicul: ar vrea să pară sfânt, dar în realitate e un diavol...

B. Gh.

Vorbe înţelepte

— Ai toată vieaţa un şcolar pe care niciodată nu trebue să-l pierzi din ochi: tu însuţi.

— Nu osândi orbul fiindcă nu vede, ci mângâie-l şi-l du de mână.

———

Oameni cumpătaţi

Bernard Shaw îşi datora buna sa dispoziţie numai cumpătării şi regimului vegetarian pe care-l ţinea.

Rockfeller marele miliardar a lăsat omenirii nu numai averea lui nemărginită ci şi exemplul unei admirabile cumpătări. La vârsta de 90 de ani lucra toată ziua.

———

Credinţe din popor

— De pe valea Crişului —

Când „sfinte" soarele nu se mâncă, pentru că capeţi „soare sec".

*

Indărătul vitelor nu se mâncă, pentrucă le mânci norocul.

*

Dracul — ucigă-l toaca şi sf. cruce — îşi la chip de om, picioarele însă, au forma copitelor calului.

*

Dacă numeri stele pe cer şi-ţi nimereşti cumva steaua atunci mori. Tot omul îşi are steaua lui.

Cul. de **Avram Igna**

———

Daravela Muşatelor

de **Vasile V. Sassu**

— Continuare din pag. 2-a —

— Din seara aceia vere Ioane nici nu l-am mai văzut. Ele s'au ticăloşit. Floarea cea măritată după bietul Voicu, a rămas după moartea lui cu o fetiţă, care e astăzi fată mare de măritat. Iată Ioane aşa a fost cu săracul Voicu. Tare mă tem că dacă se încurcă şi nepotu-meu cu ele, calcă pe urmele răposatului Voicu. Aşchia nu sare departe de tulpină.

— Poate şi mai rău neică Gheorghe dacă aşa stau lucrurile.

— D'apoi m'am tot dus cu vorba şi tot n'am isprăvit... Iţi spuneam despre Dinu. Cum acesta ajunsese pe la capul locului, Muşatele râdeau pe înfundate.

— Da ce-i Dinule, i-au zis toate deodată, te-ai sculat aşa de dimineaţă?

— Pe cum se vede... a răspuns el.

— Nu cumva vi să ne ajuţi?

— Dacă-i pe placul 'mneavoastră, aşa să fie, de nu, tot oiu mai rămânea o lecuţă.

Hei, Muşatelor le plăcea de Dinu că muncea cât şapte şi apoi le făcea toate pe voia lor! Aşa vere Ioane, în ziua aceia caldă de August, n'ar mai fi fost, când toţi prânzeau la umbra zarzărului din mijlocul holdei, iată-l pe unul din ăi cu dările, că vine domol dar drept la ele.

Ei, aici e buba! Bag seamă adrenţele se ţineau în ascuns cu ăla. Săracul Dinu, când a văzut, a rămas înlemnit. Domnul le-a întins mâna apoi le-a pupat degetele la fiecare. Era ferchezuit proaspăt cu tot felul de mirosuri alese. Avea nişte haine dela oraş de parcă era grof. In mână ţinea un gârbaciu de piele împletită şi colorat cu roşu şi negru, pe care îl tot învârtea.

Muşatele schimbau feţe, feţe. Dinu întâi a crezut că o fi venit după dare, însă când a văzut că a luat fata de mână şi a pornit prin holde cu ea, tot râzând şi vorbind pe limba lui, a început să se învârtească pământul cu el.

Se prăpădea după fată şi poate nici ea nu era de lemn dar, vezi dumneata vere Ioane, ăla era domn şi i-ar fi pus pălărie de cucoană!

După câteva minute, băiatul, şi-a venit în fire şi trântind pălăria pe tufa de zarzăr a alergat după ei până i-a ajuns. Nici nu l-au băgat în seamă. El a stat cât a stat şi ne mai având răbdare s'a apropiat de ei şi a vorbit către domn:

— Domnule las-o pe Anuţa că o cheamă mamă-sa.

Zău? Ce ai tu cu ea? I-a zis ăl cu darea.

— Du-te Dinule, i-a zis ismenita, du-te că viu şi eu îndată. Băiatul a înţeles ce e la mijloc şi nu s'a lăsat.

— Anuţo tu, adu-ţi aminte de planurile noastre...

Hai! Lasă-l pe domnul că nu e de noi. El poate să-şi ia o doamnă cu şcoli. A vrut s'o prindă de mână, dar domnişorul l-a plesnit peste degete cu gârbaciul de piele. Atât i-a trebuit lui Dinu. S'a făcut galben de furie. I-a înfipt mâna în piept şi i-a dat, în unda aia rea, câteva vârtoase de şi-a pierdut cumpătul. Când i-a dat drumul, a căzut grămadă. De, avea mână grea băiatul că făcu-se armata la tunari şi pe front tot la tunari câştigase nişte decoraţii de li se aprindeau ochii la fete când le vedeau cum sclipeau pe piept la sărbători.

(Sfârşitul în n-rul viitor)

———

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cunoştinţe folositoare

Din frumuseţile ţării

Ţinutul dealurilor e partea cea mai bogată a ţării noastre şi cea mai populată. Mai ales în părţile în care în adâncul lor se află sare şi petrol, sau în lungul dealurilor ce vin în atingere cu şesul mănos, satele se ţin şirag. Livezile cele mai vestite de pruni, de meri; podgoriile cele mai întinse, pe faţa însorita a dealurilor se întâlnesc la adăpostul dealurilor, mai ales cele din spre munte, se înşiră cele mai vestite mânăstiri, împrejmuite cu ziduri de apărare. Incepând dela Suceviţa, cu icoane pictate şi pe pereţii din afară, până la Horez şi Bistriţa din Oltenia, ctitoriile domnitorilor de demult se adăpostesc în cutele de dealuri. Dar şi în dealurile mai îndepărtate de munţi, sunt locaşuri de rugă, ale căror turle răsar din verdele pădurilor dese. Intre Târnave, în Transilvania, nu e sat de deal care să nu aibă biserică măreaţă încinsă de ziduri înalte, ca nişte cetăţi de rugă şi de apărare la vreme de nevoie.

Oraşele cele mai multe pe coasta dealurilor sunt întemeiate, tot de dealuri sunt legate, şi văile apelor mari ce formează căi lesnicioase de transport.

Frumuseţea Iaşilor bunăoară se datoreşte dealurilor ce-l împrejmuesc, pe vârful cărora s'au înălţat mânăstiri vestite cum e Cetăţuia ori Galata. Farmecul Sighişoarei stă tocmai în faptul că, cetatea cu turnuri la colţuri, cu casele îngrămădite, este înălţată pe o popină. In jurul Năsăudului, ca şi la Dej e un raiu, către toamnă, când soarele spre asfinţit îşi strecoară razele printre crengile îndoite de greutatea merelor rumene.

*

Cerul în Decemvrie

Este luna cea din urmă a celui mai sbuciumat an din istoria omenirii. Luceferii şi stelele de pe cer, trec nepăsători şi reci pe drumul orânduit lor de Dumnezeu, fără să ţină seamă de frământările şi de durerile noastre, bieţii oameni de pe pământ.

Odată cu începutul iernii, *Soarele* părăseşte zodia *Săgetătorului* şi intră în zodia Berbecului. Astfel în luna aceasta vom avea cea mai scurtă zi şi cea mai lungă noapte a anului. In ziua de 21 Decemvrie când soarele pare că se opreşte şi stă o clipă pe loc, noaptea va avea 15 ceasuri şi 15 minute, iar ziua abia 8 ceasuri şi 45 minute. Planeta *Mercur* se poate vedea în faptul serii, *Venus* se va vedea ca luceafăr de seara. *Jupiter şi Neptun* se vor vedea după miezul nopţii, *Saturn* se va vedea toată noaptea ca şi *Uranus*.

*

Apărătorul sănătăţii

este în multe cazuri nasul. Dar numai pentru cei ce respiră pe el şi cu gura închisă. Nasul încălzeşte puţin aerul geros de iarnă şi opreşte să se răcească plămânii. Vara el opreşte praful să intre în plămâni. Păstraţi nasul curat şi respiraţi pe el cu gura închisă.

*

Preţuirea lemnului

Fără lemn omul nu şi-a putut duce până acum vieaţa. Dela covăţica de scăldat copilul, până la crucea dela mormânt, — dela fundul de pus mămăligă până la războiul de ţesut, toate la casă la gospodărie, din lemn se fac.

Aşa se lămureşte că pădurile la noi s'au împuţinat peste măsură.

Dar vremurile de azi măresc preţul lemnelor, deci importanţa pădurilor.

Românul trebue să fie mai cruţător pentru un copac şi să nu-l mai rupă de mic ca să facă un gânz ori o nuia de apărat împotriva cânilor.

Pe lângă că a rămas la noi lemnul încă, materialul cel mai folosit la încălzit, pe lângă că din el se construesc casele, mobilele şi fel de fel de unelte, din lemn a început să se fabrice tot soiul de lucruri nebănuite. Cartea n'ar fi chip să fie răspândită dacă din lemnul de brad nu s'ar face hârtia şi mucavaua. S'a ajuns ca din lemn de molid şi de plop să se fabrice materia necesară prafului de puşcă. Dar tot din lemn şi peliţa subţire de înlocuit maţele la umplerea cârnaţilor. Din lemn de fag se scoate oţet, spirt medicamente, mangal şi gudron.

S'a ajuns să se scoată zahăr, glicerină, dar şi o materie ce înlocueşte sticla; se face lână artificială, mai trainică decât cea de oaie, mătasea vegetală, ţesută azi în locul celei dela viermii de mătasă.

Nici rumegătura rămasă din tăierea lemnelor cu ferăstrăul nu se leapădă. Din ea se fabrică un soiu de muşama de pus pe jos în odăi.

*

Cărţi pentru şcolarii săraci

Ministerul Educaţiei a cerut că, avându-se în vedere preţul ridicat al cărţilor de curs primar, Statul să suporte jumătate din costul cărţilor.

Aceasta pentru a se veni în ajutorul populaţiei săteşti şi a celei nevoiaşe dela oraş, care nu pot să-şi procure cărţile de şcoală pentru copii.

Cronica culturală

Biblioteci poporale

In articolul nostru dela pagina întâi arătăm rostul *bibliotecilor publice*, ce stau la îndemâna cărturarilor din marile oraşe. Ca întregire, adăugăm aici, că — în afară de marile biblioteci pentru cărturari, există în ţările înaintate, un al doilea fel de biblioteci publice, orânduite de-a-dreptul pentru *ţărani* şi pentru *muncitorii* din fabrici. Se numesc de obiceiu *biblioteci populare* şi ele pot să conţină de asemenea mii şi mii de cărţi. In Anglia, Franţa, Elveţia şi celelalte ţări civilizate — unde cartea, este căutată şi respectată de multe veacuri, — aproape nu există casă de lucrători sau de ţărani care să nu-şi aibă biblioteca sa proprie. Iar în satele şi oraşele acestor ţări sunt mii şi mii de biblioteci populare. In Anglia de pildă sunt 21 de mii de biblioteci publice cu caracter popular, în Elveţia şi în Belgia aproape toate satele cu mai mult de o mie de locuitori au bibliotecă. In Norvegia sunt în fiecare sat două biblioteci: una *a comunei*, pentru săteni, cealaltă *a şcoalei*, pentru copii. Este o dovadă că nevoia şi gustul de a citi la populaţia din aceste ţări sunt mult mai desvoltate decât la noi. Nu mai vorbim de înfăţişarea exterioară atât de îngrijită pe care o au cărţile din aceste ţări. Acolo nu se găseşte carte care să nu fie legată frumos în pânză sau în piele şi care să nu-ţi fie mai mare dragul s'o păstrezi în biblioteca ta. Să năzuim ca şi satele noastre să ajungă acest nivel de cultură.

gh. t.

———

CUPRINSUL

Bădicu Gheorghe: Ce este o bibliotecă — scrisori către săteni —
T. Geantă: Adevărul
Vasile V. Sassu: Daravela Muşatelor
I. Sassu Ducşoara: Rugăciune
B. Gh.: Făţărnicia
Cunoştinţe folositoare
Cronica culturală

———

ANUL II — SERIA II

FOAIE PENTRU MINTE, INIMA ŞI LITERATURA

Săptămânal al „GAZETEI TRANSILVANIEI" pentru cultura poporului

Nr. 48 — Redactor GH. TULBURE — 16 DECEMVRIE 1944

Ce este o bibliotecă

— Scrisori către săteni —

de **Bădicu Gheorghe**

Oameni trecuţi prin şcoli, care să n'aibă un dulăpior de cărţi, n'am prea întâlnit. Oricât ar fi de modest, dar el există undeva în casă. O poliţioară cu câteva cărţi am găsit chiar şi în case ţărăneşti. Mai cu seamă în Banat.

Cărturarii satelor îşi ţin dulapul de cărţi la loc de cinste şi-l numesc cu oarecare mândrie: *biblioteca mea*. Domnii cu învăţătură mai multă, medicii, profesorii, avocaţii au nevoie de sute şi chiar de mii de cărţi pentru ştiinţa şi meseria lor. Biblioteca lor umple uneori mai multe dulapuri. Invăţaţii cei mari au o întreagă odaie cu toţi patru pereţii căptuşiţi de cărţi, de jos până sus, la plafon.

Aceasta se cheamă: *o bibliotecă particulară*. In oraşele mai mari sunt şi *biblioteci publice*. Adică pentru toată lumea. Ele nu sunt proprietatea unui singur om, ci sunt ale primăriei, uneori ale statului sau ale altor aşezăminte de cultură, cum ar fi la noi „Astra". Bibliotecile publice cuprind mii şi zeci de mii de cărţi, de toate felurile, din toate ţările, în toate limbile şi din toate vremile.

Biblioteca „Astrei" noastre de aici, din Braşov conţine peste 25 mii de volume. Aşezate frumos şi rânduite în camere mari, anume întocmite, — ele sunt la îndemâna oricui la anumite ceasuri ale zilei. Orice cărturar găseşte aici cartea de care are nevoie, dela cele mai vechi, tipărite cu sute de ani în urmă, până la cele mai proaspete. Toate gândurile, sfaturile, experienţele şi descoperirile nenumăratelor şiruri de învăţaţi şi scriitori din toată lumea sunt strânse aici, ca grăunţele în saci, şi păstrate subt lacăt. Adevărate comori pentru cultura omenirii, bibliotecile publice din Roma, Paris, Londra şi alte capitale mari sunt aşezate în palate imense şi strălucite ca cele împărăteşti, în mijlocul unor grădini cât vezi cu ochii. Numai parcuri minunate, pline de flori şi verdeaţă, pentru ca cititorii să aibă aer, lumină şi linişte deplină.

Fireşte, ele sunt o mândrie a poporului lor, pentrucă o bibliotecă este un izvor de lumină nesecat şi binecuvântat de toată lumea cu carte.

Şcola şi biblioteca sunt tot atât de mari binefăcătoare ale omenirii cum sunt bisericile şi spitalele. Un împărat al Egiptului, care, acum trei mii de ani avea o bibliotecă de şaptezeci de mii de cărţi, — spunea că ea *este cea mai scumpă comoară de leacuri şi înţelepciuni pentru sufletul omului*.

Iată ce este o bibliotecă cu adevărat o nepreţuită comoară de bogăţii sufleteşti pentru orice om, fie el boier ori slugă.

Din cărţi vechi

Când vezi pe drum un câne, n'ai piatră [lucru trist!
Când ai în mână piatră, e gol de câni [tot locul,
Când ai şi câni şi pietre şi-arunci, tu [n'ai norocul,
Să-i poţi lovi! Iar dacă loveşti, ca bun. [artist,
Stăpânul lor te vede şi-ţi scutură [cojocul
Cu-o soartă aşa sucită, să nu fii [pesimist?

Trad. de **Gh. Coşbuc**

Adevărul

Mântuitorul, oridecâteori vorbea credincioşilor, începea astfel: *Adevăr grăiesc vouă...*

Aceasta înseamnă că dorinţa lui Dumnezeu este ca oamenii să iubească adevărul şi să-l mărturisească în toată vremea.

Sunt oameni care mint. Aceştia nu iubesc adevărul. Lumea nu-i mai crede şi nu-i iubeşte.

Sunt oameni care jură strâmb. Aceştia sunt nişte netrebnici.

Iubirea adevărului e o mare virtute. Cine a citit prin cărţi, a băgat de seamă acest lucru: adevărul e sfânt. Calendarul nostru e plin de sfinţi. Aceştia toţi au mărturisit adevărul credinţei creştine. Arşi pe rug, schinjuiţi, răstigniţi, ei n'au minţit şi nu s'au lepădat de credinţa adevărată. Constantin Vodă Brâncoveanu, Domnul Munteniei pela a 1700 ar fi scăpat de moarte, dacă s'ar fi lepădat de legea sa. Dar el nu şi-a părăsit legea lui nici chiar subt tăişul călăului.

Poporul cântă şi azi cu admiraţie pe acest Domn iubitor de adevăr şi de credinţă strămoşească. Să ne deprindem a iubi şi a spune adevărul în toate împrejurările.

Numai astfel vom fi buni cetăţeni ai ţării.

T. Geantă

Ne vin şoaptele mereu treze ale mormintelor. Vin morţii cu clocotele şi svonurile lor. Vin martirii. Vine suferinţa. Vin amintirile şi trecutul. Poposeşte trist şi gâfâind de mânie prezentul. Se apropie mustrator viitorul. Şi atunci, — încolţit de umbre şi dorinţi, de cântece şi de îndemnuri, — un popor începe să-şi cadenţeze în suflet *marşul adevărului*.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Două discursuri, un singur efect

de **Mardare Mateescu**

Dorinţa de ordine şi de binefăcătoare armonie socială, a determinat pe doi conducători de guverne să recomande mulţimii principiile de vieaţă care să statornicească temelia pe care să se clădească o lume călăuzită de un singur scop, de o singură năzuinţă, lumea în care dreptatea să fie egală pentru toţi, aşa precum munca constructivă se cade să încordeze cea din urmă energie umană.

In aceste ceasuri în care clopotele păcii sunt aşteptate să vestească încetarea celei mai sângeroase încleştări dintre popoare, cuvintele celor doi oameni politici au avut darul să arunce o lumină puternică spre adevărata cale ce o avem de urmat, *calea unirii, a ordinei şi a prosperităţii generale.* Rari du fost oamenii politici, în cei patru ani de războiu, care să sintetizeze atât de lapidar faptele întâmplate în ultima vreme, în ţări diferite, dar strâns legate prin cauza şi efectul lor. Numeroşi au fost acei care priveau nedumeriţi la efervescenţa unor patimi care aruncau valuri de ură şi blestem asupra aceloraşi fraţi care ieri priveau cu nădejde răsăritul unor zile mai bune. Dacă în alte ţări ura a provocat acele manifestaţii care s'au terminat, sau sunt pe cale de a lua sfârşit, prin inutile vărsări de sânge, din fericire pentru noi patimile au fost zăgăzuite, oamenii cu răspundere au sesizat pericolul şi a îndrumat pe fiecare ins la locul şi munca lui. Libertatea rău înţeleasă a fost limpezită şi liniştea pare că s'a reaşezat în locul de unde fusese smulsă.

„Sunt partizan al libertăţii celei mai desăvârşite — a spus d-l general *Rădescu*, noul prim ministru — *dar fac rezerva ca această libertate să fie întrebuinţată cu socoteală. Să nu se abuzeze de libertate. Să nu se caute în mod intenţionat uneori, să se denatureze anumite lucruri. Să nu se pună ură şi patimă în ce veţi scrie d-v.* (adică ziariştii, cărora d-sa s'a adresat) *care sunteţi chemaţi să îndrumaţi opinia publică".*

După ce d-l prim-ministru a subliniat care este punctul cardinal al guvernării d-sale privitor la strângerea raporturilor de prietenie cu U. R. S. S. şi care este rostul muncitorilor de pretutindeni, a continuat astfel: *„Am vorbit despre ordine şi disciplină. S'au interpretat aceste cuvinte în sensul că acestea n'ar însemna decât o ducere din nou la tiranie. Ţin să fac afirmaţia categorică: urăsc tirania, urăsc despotismul. Sunt partizan neînduplecat al libertăţii: dar, în ce priveşte libertatea, fac o rezervă:* **libertatea nu înseamnează pentru unii totul şi pentru alţii nimic. Inţeleg libertatea deopotrivă pentru toţi".**

In afară de aceste declaraţii făcute presei, d-l general Rădescu a vorbit la posturile noastre de radio. Cuvântarea d-sale a fost un apel la unire şi la disciplină. Atât declaraţiile cât şi cuvântarea au fost comentate pe larg şi favorabil de întreaga presă românească.

Cea de a doua cuvântare care a stârnit un optimim robust, a fost a d-lui *W. Churchill*, premierul britanic. Cuvântarea d-sale a fost un răspuns dat unor interpelări în Camera Comunelor cu privire la situaţia din Grecia. D-l Churchill a înfăţişat Camerei situaţia din Grecia, unde trupele britanice sunt hotărâte să întroneze ordinea. Referitor la democraţie d-sa a spus: *„Democraţia trebue să cuprindă masele largi ale poporului. Ea înseamnă alegeri libere şi vot secret. Noi am dat ieri arme partizanilor greci pentrucă era nevoie ca orice hun să fie împuşcat. Nu înţeleg însă ca astăzi, când poporul grec a fost eliberat să întrebuinţeze armele într'un adevărat războiu civil. Cei care încearcă să cucerească puterea prin cete înarmate, nu sunt democraţi, ci fascişti, iar o asemenea putere degenerează în dictatură, tiranie, violenţă şi suprimarea adversarilor de altă credinţă. Guvernul britanic nu poate consimţi ca asemenea acte să fie considerate democratice şi ele nu pot fi încurajate subt nicio formă!*

Iată cum doi oameni despărţiţi de spaţii imense, vorbesc în acelaş sens atunci când ei sunt convinşi că servesc o credinţă şi o lege după care să fie conduse popoarele în fruntea cărora sunt.

D. Andrei I. Vâşinski

după o şedere de o lună în ţara noastră, a părăsit România, plecând spre Moscova împreună cu toate persoanele care l-au însoţit la sosire. Inainte de plecare d-sa a fost vizitat de membrii guvernului român, precum şi de reprezentanţii Marei Britanii şi Statelor Unite.

Criza politică din Italia

a luat sfârşit prin formarea guvernului de către d-l *Bonomi* Vicepreşidenţia guvernului o are un membru al partidului comunist. Se cade să precizăm cu această ocazie că *nu* chestiuni de program sau doctrină a declanşat criza din Italia ci neînţelegeri personale.

In Grecia

situaţia este aceeaşi ca săptămâna trecută. Deşi populaţia suferă de foame, rebelii rezistă încă. Ei ocupaseră în ultimile zile cazematele construite de Germani şi câteva case bine fortificate. Trupele engleze au fost nevoite să întrebuinţeze tancuri şi artilerie. Trupele regulate greceşti au fost atacate la Pireu şi în regiunile periferice ale Atenei. Ele au ocupat tranşee şi continuă rezistenţa.

In Bulgaria

guvernul a demisionat pe motivul că ministrul de războiu ar fi dat un ordin prin care ofiţerii şi subofiţerii internaţi să fie puşi în libertate. Ultimile ştiri vestesc însă că guvernul îşi va relua activitatea de până acum dat fiind faptul că ordinul de eliberare a fost contramandat.

Noul prim-ministru polonez

d-l *Arciszewski* a declarat într'un discurs la radio, adresat poporului polonez, că are speranţa într'un acord perfect cu Uniunea Sovietică ţinându-se seamă de interesele ambelor părţi.

Pe de altă parte se comunică din Moscova că fruntaşii comitetului polonez de eliberare naţională din Lublin au sosit în capitala Uniunei Sovietice.

Poşta redacţiei

C. D. Fortunescu, Cralova. Vă mulţumim pentru gândurile pe care ni le purtaţi. Răspundem târziu şi numai aşa, deocamdată.

*

Unui anonim. O ducem greu cu hârtia. Ultimul număr, ca şi cele viitoare vor apărea pe hârtie pentru cărţi de şcoală, deoarece de gazetă nu mai avem. In curând ni se va termina şi aceasta. Vă reamintim o promisiune făcută când aţi achitat abonamentul de sprijin. Dacă ne puteţi ajuta, acum e timpul. Format 70 100.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Industriaşi şi comercianţi Români!

Publicaţi reclamele Dvs. de Sărbătorile Crăciunului şi urările de Anul Nou în

„Gazeta Transilvaniei"

Veţi plăti pentru ele nu după tarif, cu 25 lei cm², ci atâta cât vă dictează conştiinţa de român!.

Cine poate să dea mai mult, va da; cine nu, va da mai puţin şi bine va fi primită contribuţia fiecăruia, fiindcă nu banul pentru ban ne preocupă, ci existenţa gazetei.

Firma BARBU & Comp. S. A. R. face începutul cu 10.000 LEI.

Chiar de-ar rămânea singură, noi îi mulţumim.

Toate reclamele vor apărea în nr. de Crăciun sau Anul Nou, afară de cazurile când clientul dă alte indicaţiuni.

De s'ar fi ivit apostoli şi mântuitori cu viderile largi ale P. C. V. înainte de [45]) vre o 40, 30 de ani, de-ar fi grijit domnii noştri de sărmana opincă, părăsită şi lăsată pe mânile tuturor veneticilor din lume, astăzi ţara noastră nu s'ar afla în chaosul de moarte în care de facto videm că se află.

Meritul P. C. V. e cu atâta mai mare, fiindcă nici că putea să vie mai la timp, adecă chiar în dricul estrem al nevoilor. Graniţa închisă, toate întreprinderile de câştig în mânile străinilor, sărăcie nemaipomenită în poporul nostru, iacă cauze să-ţi iai lumea 'n cap şi... la Moldova, ori la Basarabia! Şi 'n adevăr numai această cale i-au mai rămas poporului nostru. Pe urma ui? Veneticii!

Dar fapta P. C. V. are şi o porţiune sdravănă morală. Ea insuflă curaj, pune pe gânduri.

In şedinta ultimă a comitetului Societăţii, d-l Reni, dând samă de rezultatul Cursului P. C. V., a constătat cu adâncă mulţămire că cei 50 fl. daţi pentru curs au să producă mii şi mii de fl. Atunci secretariul a început a spune că în cutare şi cutare loc învăţăceii Cursului s'au făcut deja învăţători, si eu, scoţând epistola ultimă a P. C. V. din buzunariu, am cetit pasagiul despre Nistrean [46]).

S'a iscat apoi o vie şi foarte însufleţată discuţiune asupra întrebării: Ce să facem ca să înviem clasa noastră mijlocie, legătura dintre inteligenţă [47]) şi popor? Din acea discuţiune mi-au rămas doi ghimpi în inimă: 1) Şcoala de meserii din Cernăuţ (Gewerbeschule) e aşa de practică, încât absolventul ei, după anul al 4 lea, pe baza atestatului [48]) şi numai pe a lui, îşi poate deschide pe loc atelier de maiestru. 2) Consistoriul nostru dispune de 600 fl. anuali pentru băieţi meseriaşi ort.-orient. şi 'n anul trecut nu i-a putut da nimărui, căci n'a avut cui să-i deie! In şcoala amintită de meserii noi n'avem niciun baitan român. Şi se cere ca să intre în ea numai (cu) absolvarea şcoalei normale [49]) şi cunoştinţa limbii germane. Ajutorul l-ar primi din cei 600 fl., după 4 ani noi am ave măsari, strungari etc. Va să zică: Ne pierdem din lipsă de cunoştinţă a stării noastre de lucruri!

Poftim! Uitaţi-Vă acuma, ce lanţ a produs Cursul P. C. V.! Câtă insufleţâre, câte cugetări!

Aprins de toate acestea, eu m'am pus de-am scris un articol la *Revista* [50]), intitulat „Sfaturi practice culese din istorie". Rog să binevoiţi a-l ceti la timpul său [51]).

Trimiţându Vă *biografia* unchiului Costachi [52]), Vă sărut mâna scumpă, care de-atâtea ori mă mângâie, mă insufleţeşte şi-mi moaie câteodată inima şi ochii, sălut cu adânc respect pe Domnişoara Mărioara şi pe fratele Ştefan [53]) şi rămân al Domnilor-Voastre

adânc devotat

C. M(orariu)

Cernăuţ în 8/20 Sept. 889.

Adaos. — In „Revista politică" citată, pag. 8 mai cetim: „După concert — la razele soarelui apunătoriu — se fotografiară cursualii de industrie într'un grup cu părintele Porumbescu şi instruitorii din Braşov". — Această fotografie a fiinţat în Muzeul Porumbescu până 'n Aprilie 1944, când, în Gara-de-Nord, Bucureşti ajunse scrum al bombardierelor... Cine dintre bravii Braşoveni va fi harnic să ne-o achiziţioneze din nou — împreună cu chipurile bine meritaţilor *Candid Muşlea* şi *Murăroiu??*

Leca Morariu

---

45) = acu

46) Scrisoarea aceasta nu ni s'a păstrat, dar în cit. „Revista politică" pag. 6 cetim: „Multă laudă şi chiar admiraţiune s'au dat lucrările lui Ion Nistreanu, sătean din Igeşti".

47) = intelectuali.

48) = diplomei.

49) = Şcoalei primare.

50) = „Revista politică".

51) Cf. germanul: *seinerzeit.*

52) = C. Morariu, *Biografia lui Constantinu Mororiu.. fostu profesoru ord. ...la Institutulu teologicu din Cernautiu:* Gherla 1889.

53) Fratele lui Ciprian Porumbescu, coleg de liceu al lui C. Morariu.

Mă 'nscriu în „Madosz"

de

Ion Colan

— Continuare din pag. 1-a —

Acuma nu mi-ar fi mie de ce-mi zic, de-ar fi măcar chestia asta cu milioanele adevărată. Că, oricum, având atâta bănet, m'aş aranja cumva prin Elveţia, la vreo Bancă, şi-aş pleca fluierând ca atâţia alţii. (Te pomeneşti că de-aş avea milioanele, nimeni nu mi-ar mai zice nimic!)

Vorba e că acum îmi zic, milioane n'am, şi nu ştiu cum s'o mai sucesc să iasă bine. De altfel, drept consolare, ca mine mai sunt şi alţii din neamul geto-daco-roman, circa 98%.

Tot întrebându-mă care-o fi motivul drăgălăşeniilor ce mi se adresează în ultima vreme, am ajuns la concluzia că nu-i un motiv, ci două, doar că nu ştiu care-i întâiul: faptul că sunt *Român*, sau faptul că de-o vreme s'a spart deasupra României burduful tuturor *libertăţilor*, cum n'a mai fost niciodată. De bună seamă, domnule preşedinte, greu ni-i nouă acum mai cu seamă că ne-am născut Români, şi că unii pricep libertatea într'un fel ciudat. Sau, poate, n'am ştiut noi până acum ce va să zică aia libertate!?

Or, cum văd eu, de membrii organizaţiei ce cu onoare conduceţi nu se leagă nimeni; şi doar n'or fi fost chiar toţi-toţi uşă de biserică. Ba mai mult: toţi vă bucuraţi de-o mare trecere în ţara asta năzdrăvană, putând chiar sparge firmele la gazetele româneşti, de parcă aţi fi la Budapesta unde, între dumneavoastră, vă puteţi ciomăgi cum vreţi, pe când aici, credeam eu, am fi în drept să spargem firme româneşti numai noi în de noi. Nu-mi aduc aminte, de când mă ştiu, ca ai Dvs să fii spart vreodată şi firma dela „Brassói Lapok".

Dacă aşa stăm cu libertatea, ce mi-am zis? Hai să profit şi eu de ea! Şi fiindcă în calitate de Român nu se mai poate, mă despart de ai mei şi viu le dumneavoastră unde terenul e ca la ambasadele străine: aveţi drept de exteritorialitate. Dacă e nevoie puteţi să-mi maghiarizaţi si numele, lucru ce nu vă va fi dumneavoastră chiar greu, că doar sunteţi experţi în asemenea mici intervenţii de modificare a statisticelor pe naţionalităţi.

In orice caz Român nu mai vreau să fiu, Românul ajungând azi în ţara lui mult mai de ocară decât un „madosz"-ist oarecare. Azi, în ţara asta e mai bine să te cheme János sau Pişta decât Ion. Mie mi-ajunge cât am fost Ion!

Mi-ajunge, mai ales că, acum câteva zile, din cauza binecuvântatei libertăţi de care, ca Român, mă „bucur" în ţara asta, am fost poftit puţin într'un loc, unde mi s'a oferit o încăpere pentru câteva zile, bună, ce e drept, încălzită, dar cam improprie pentru exercitarea liberă a profesiunii mele de gazetar, fiind acolo şi alţii, vreo 30, Români toţi, numai Români. Gata gata să ne sufocăm de atâta libertate. Noua locuinţă mi se oferise absolut gratuit, iar mâncarea mi-a adus-o Gheorghiţă al meu, cu sufertaşul, în timp ce tot „Madoszul" îşi mânca gulaşul în sânul familiei. Atenţia de care m'am bucurat se datoreşte unui *„act banditesc"* pe care l-aş fi săvârşit şi de pe urma căruia m'am ales cu milioanele de care mai fu vorba. Devenisem, peste noapte, un fel de Terente, un soiu de Măruntelul, Fulga sau Budac; „bandit" în toată legea; „bandit", măcar până se va dovedi că nu-s.

Numai că chestia asta cu dovada mi-aduce aminte de iepurele maghiar ce fugea din Ungaria de rupea pământul. La Episcopia Bihorului îl agrăieşte un iepure de-al nostru:

— Incotro, vere, încotro aşa grăbit?

— Ce, nu ştii? — zice iepurele maghiar. La noi s'a dat ordin ca toţi elefanţii să fie împuşcaţi.

— Ei şi? Ce, tu eşti elefant?

— Nu-s, păcatele mele — zice iepurele maghiar — nu-s, dar pân'oiu sta să dovedesc că nu-s, ăia mă'mpuşcă!

Aşa şi eu!

Pe urmă, stimate domnule preşedinte, am şi eu un firicel de fată de 5 ani, (N'o ştiţi? E ca spirtu!) şi o bucăţică de băiat de 10 ani, (cântă la „clavir" ca unul mare, zău!) şi... naţie-naţie, dar eu nu-i pot lăsa pe drumuri din pricina naţiei ăsteia care pe-ai ei îi bagă la închisoare ca pe nişte borfaşi oarecari, aşa, din drag senin, tocmai cum făceaţi şi dumneavoastră, *tot cu Românii*, pe vremea „drăguţului" Francisc Josif I-ul.

Dreptu-i?

D'aia, domnule preşedinte, pentru motivele enumerate mai sus şi pentru libertatea de care membrii organizaţiei Dvs. se bucură în Ţara Românească, în opoziţie cu noi, ăştia, băştinaşii, cu onoare vă rog să binevoiţi a mă înscrie în binecuvântata organizaţie pe care cu atâta pricepere şi tact o conduceţi.

E singurul chip de-a mă împărtăşi şi eu de-o tărâmă de libertate în ţara mea si de a mi se da posibilitatea să redeviu un funcţionar la o societate oarecare, redactor la o gazetă oarecare, şi să trăiesc dintr'o leafă oarecare, minus acele oarecari speranţe că voiu mai ajunge vreodată, ca Român, deasupra năcazului.

Odată cu sincera mea admiraţie pentru succesul pe care-l aveţi, prin înţelepciunea dumneavoastră şi profunda noastră naivitate,

Primiţi, vă rog, domnule preşedinte, asigurarea temporalei mele adeziuni, plus cuvenitul respect.

P. S.

Tocmai terminasem de scris, când mi-aduce Veta ziarele unde citesc că, la apelul domnului Preşedinte al Consiliului de Miniştri, toată lumea a căzut de acord ca ţara să-şi vadă de treabă, că e război şi forţele trebue unite.

Bine-ar fi!

Fiindcă de-ar fi fost aşa dela început, pe onoarea mea, domnule preşedinte, nu v'aş mai fi deranjat cu scrisoarea asta.

*

Al doilea P. S. şi ultimul.

Gazeta era paginată, maşinile gata să pornească şi pultoarea îşi umezise degetul pentru a trimite subt valuri prima coală, când cineva îmi telefonează dela Tipografie că „Madosz"-ul a fost desfiinţat încă de acum o lună.

Prima dată când voiam să fac şi eu politică militantă, gruparea spre care mă îndreptau toate interesele nu mai este.

Aşa ghinion!...

Un sfat pentru Evrei

de

Dr. N. Căliman

Continuare din pagina 1 a

să fie condus numai de fii ieşiţi din rădăcina şi tulpina proprie. Bine sau rău, dar aşa vrea el să fie condus. Numai conducători ai neamului său pot clădi neam şi stat pe tradiţiile şi legile care au răsărit şi crescut din pământul românesc.

Fiindcă oricât de fierbinţi ar fi dorinţele şi năzuinţele reformatorilor de azi ca să niveleze totul, să facă să dispară şi graniţe şi neamuri, acest lucru nu va reuşi niciodată.

Nu va reuşi, fiindcă este contra legilor naturii. Popoarele nu sunt create de reformatori, mici sau mari. Ele sunt produsele pământului. Sunt răsărite şi crescute din pământ. Ca şi fagul, ca şi bradul, ca şi stejarul. Din pământul ţării lor. Ele vor şi pot să crească numai în pământul lor. Fiecare vrea să-şi ridice singur ramurile către cerul dumnezeesc. Nu vrea nicio propteală şi nicio uniformizare. Căci salcia va rămâne totdeauna numai salcie, bradul va rămâne numai brad, stejarul totdeauna numai stejar. Mic sau mare, puternic sau mai puţin puternic, nu importă. Va rămâne fiecare în pământul său, cu rădăcinile, cu trunchiul şi coroana sa. Cel care va vrea şi va încerca să schimbe această vrere a naturii, va încerca să le uniformizeze, să crească pe tulpina unuia pe celalalt, acela nu va putea reuşi niciodată. Fiindcă aceasta este contra legilor naturii. Natura îşi are vrerea sa, îşi are legile sale, dela care abatere nu poate fi.

Aşa vrea şi poporul românesc. Să rămână aşa cum l-a creat natura. Să trăiască după legile sale şi să se conducă după capul său.

De aceea nu putem admite năzuinţa prea multor Evrei, care vor sa ne fericească cu de-a-sila cu idei noi, şi vor cu tot preţul să fie conducători, nu ai neamului lor, ci ai neamului românesc. Conducători economici şi conducători financiari. Dar mai cu seamă vor să ne fie conducători politici.

Şi tocmai acest lucru nu-l putem admite. Un Evreu poate fi conducător al neamului său. Oricât de mare. Ne bucurăm. Dar nu putem admite Evreilor să se erijeze în conducători ai neamului românesc. Ei îşi pot pune orice credinţă în serviciul neamului lor. Pot să-l ridice cât mai mult şi să-i aducă tot binele din lumea asta. Dar niciunul din ei nu poate vorbi în numele neamului românesc. Oricât de genial ar fi, sfânt dacă ar fi, nu poate fi conducător al neamului românesc. Fiindcă acest neam îşi are fiii săi şi de stânga şi de dreapta. Pot fi ei mai puţin distinşi, mai puţin geniali, dar sunt răsăriţi şi crescuţi din tulpina sa şi neamul românesc pe ei îi vrea conducători.

De aceea, sfatul cel mai bun pentru Evrei nu poate fi decât: să-şi vadă de necazurile lor, să-şi trăiască vieaţa în ţara românească cât mai bine, să lupte din toate puterile pentru drepturile pe care trebue sa le aibă în această ţară, dar să nu vrea să fie mari conducători, nici economici, nici financiari, şi mai cu seamă să nu vrea să fie conducători politici ai neamului românesc.

Altcum acţiunea Evreilor va produce cu siguranţă reacţiunea, tot după o lege neiertătoare a naturii. Şi în locul celor dispăruţi se vor naşte noi şi noi antisemiţi.

Ca să nu greşim

Cu toţii dorim să se împlinească legea.

Dar legea, nu altceva.

Cine e vinovat, poate ispăşi. Cine nu, să fie lăsat în pace.

Poliţia şi siguranţa sunt în măsură să dea toate indicaţiile. Ele ştiu cine e periculos, cine nu, cine a comis acte infamante, cine nu le-a comis.

In ipoteza că cineva ar şti mai mult, n'are decât să denunţe, dacă vrea.

Denunţul, însă, *să fie scris* şi actele ce se pun în cârca acuzatului, *dovedite*. Pe bănuieli, supoziţii şi informaţii greşite nimeni n'are dreptul să se joace cu vieaţa cuiva.

Cine nu dovedeşte cele scrise în denunţ, să fie deţinut imediat şi condamnat pentru *denunţ calomnios*, cum zice tot litera legii.

Să ispăşească vinovaţii, dar să ispăşească şi cei cărora li s'a vărsat fierea în ei şi se ţin de asemenea pâri pentru vini imaginare.

Aşa e drept.

Abonamente de sprijin

„Steaua Română", Dir. G-rală, Bucureşti	Lei 12.000
G. S., Baciu, jud. Braşov	10.000
L. C., Bucureşti	10.000
E. C., Bucureşti	10.000
L. P., Bucureşti	10.000
Banca „Crişana", Brad	10.000
B. & Comp., Braşov	10.000
Elena Condurachi, Buc.,	10.000
Ing. E. M. Braşov	8000
D-l C., Braşov	5000
P. C., Braşov	5000
Dr. M. Dăncilă, Braşov	5000
Dr. I. Gheorghiu, Braşov	5000
Dr. Ionaşiu Liviu, Sibiu	5000
Dr. Suru Al., Braşov	3000
Dr. Pop Virgil, avocat	3000
Mesuţ Matei, Vulcan, jud. Braşov	3000

TEATRUL „ASTRA" — Miercuri, 20 Dec. a. c. ora 4. d. m. se va deschide stagiunea teatrului din Braşov de subt egida Astrei cu piesa d-lui Victor Eftimiu: *Orul care a văzut moartea.*

Publicul braşovean e rugat să acorde prietiosul său sprijin moral şi material Teatrului „Astra".

Biletele pentru reprezentaţiile teatrale la d-na Maria Băcilă. Telef. 35-37.

„GAZETA TRANSILVANIEI"

Redactor responsabil
ION COLAN

Tipografia „ASTRA" Braşov, Str. Lungă Nr. 1

BCU Cluj / Central University Library Cluj